Broder Jacob

George Eliot

George Eliot

Broder Jacob

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af George Eliot: *Broder Jacob* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of George Eliot: *Broder Jacob* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

I

Blandt de mange farer og fristelser, som truer den blomstrende ungdom, har man næppe lagt tilstrækkeligt mærke til den, blindthen at give sig i konditorlære. Hvor kan en engelsk bondedreng, som bliver opfødt med saltet flæsk og melklumper forstå, at menneskelige maver kunne finde tilfredsstillelse i brændte mandler og røde brystsukkerbolsjer, eller at overmættelsen kan gå så vidt her i livet, at et rigeligt udvalg af rosiner ikke udøver den ringeste tiltrækning? I hans unge alder forekommer en konditor ham at være en hel konge, som alverden må misunde, – som en konge, der spiser makroner til frokost, får marengs til middag, tager sin aftensmad af julekage og udfylder dagens andre timer med kandissukker og pebermyntekager, – og hvorledes skal han kunne forudse den dag, da en sørgelig visdom pånøder ham den opdagelse, at en konditors stilling hverken er indflydelsesrig i samfundet eller tilfredsstiller en højtflyvende nysgerrighed? Jeg har kendt en mand, som viste sig at være et metafysisk geni, men som i ungdommelig fyrighed uforsigtigt begyndte sin løbebane som dansemester; man kan tænke sig, hvorledes hans fejltagelse blev benyttet af hans rivaler, der følte sig forpligtede til at advare publikum mod hans lærdomme om det ubegribelige! Han kunne ikke opgive sine dansktimer, fordi han tjente sit brød ved dem, medens metafysikken ikke engang ville have skaffet ham salt til brødet. Lige sådan gik det også hr. David Faux med konditorfaget. Hans onkel, slagteren i Brigford, havde forkælet ham, da han var ganske lille, og på en visit hos

denne onkel havde konditorbutikken i den glimrende by aldeles betaget hans spæde fantasi. Han kom hjem i den glade illusion, at en konditor måtte være på én gang det lykkeligste og det fornemste af alle mennesker, siden de sager, han lavede, ikke blot var dejlige at se til, men også såre lækre at spise. Da han derfor skulle i vej, og faderen sagde, han måtte gå til handelen, valgte han uden tøven sit fag, og, bedåret af en slikken tand, viede han sig uigenkaldeligt til konditoriet. Men det varede ikke længe, før tanden mistede sin smagssans og sank hen i sløv ligegyldighed, medens samtidig hans ærgerrighed stræbte efter højere mål, der ikke godt kunne nås inden for den sfære, han i ungdommelig ubesindighed havde valgt sig. Hvad skulle han gribe til? Han var en meget åndslivlig ung mand og et opfindsomt hoved, men hans evner kunne nu kun udfolde sig på kandissukkerets, syltetøjets og butterdejens begrænsede område. Man kan sige, hvad man vil om, at alle tænkningens grene uddanner i lige høj grad, eller om det fordelagtige ved at komme til roret uden fordannelse; det at ælte dej og lave brystsukker er alligevel ikke den bedste forberedelse til en premierminister-portefølje! Og desuden er der jo sociale skranker i vor nuværende ufuldkomne samfundsorden. David kunne opfinde de dejligste sager, hvad småkager angik, og lave de videste udsigter i sukkerdepartementet, i andre retninger følte han sig dog stoppet af mangel på kundskab og praktisk dygtighed; og det er nu engang så tosset indrettet her i verden, at selv om man ved med sig selv, at man er en rask fyr, er det dog ingen garanti for, at man har held med sig i forretninger.

Denne kedsommelighed tyngede svært på David Faux, endnu før hans læretid var til ende. Hans sjæl svulmede af

utålmodighed efter at blive noget stort – der var ikke tale for ham om at nøjes med en så ubetydelig lod som andre folk; han foragtede tanken om at trælle livet hen. Han var vis på, at han ikke havde noget simpelt ved sig; selv sådan én som vaskerkonen havde øje for det og foretrak åbenbart hans linned for alt andet. På den tid beskæftigede han sig med at skære honningkager; men en så unaturlig tilstand kunne naturligvis ikke vedvare. Hr. David yndede imidlertid ingen bestilling, som ikke var i højeste grad magelig for legemet og opløftende for sjælen. Hvis han havde levet i vore dage og nydt godt af et instituts opdrætning, ville han rimeligvis have slået sig på litteraturen og skrevet anmeldelser; men hans opdragelse havde ikke været meget liberal. Han havde ganske vist læst nogle noveller fra et landligt lejebibliotek, ja havde endog købt sig historien om "*Inkle og Yarico*" (der havde gjort ham meget bedrøvet for den stakkels hr. Inkle), så at hans litterære dannelse ikke gik ned under et vist lavmål; men hans stavemåde og udtale var alt for utilladelige.

Når der ikke bliver sat tilbørlig pris på en mand, eller han ikke er godt nok anbragt hjemme i sit eget land, vandrer hans tanker naturligvis mod fremmede zoner, og Davids fantasi fløj da rundt om til de yderste grænser for hans geografiske kundskaber, søgende efter et land, hvor en ung gentleman med butterdejsansigt, uden læber og med kort afklippet hår kunne vente at blive modtaget med den begejstrede gæstfrihed, som han havde ret til at vente sig. Han havde en overfladisk idé om Amerika som et land, hvor befolkningen for størstedelen var sort; og han fandt derfor, at det var det gunstigste tilflugtssted for en udvandrer, som til at begynde med havde den store,

umiskendelige fordel at være hvid. Denne idé fik efterhånden så stor magt over ham, at Satan greb lejligheden til at forestille ham, hvor meget behageligere det ville være at flygte, hvis han i forvejen forsynede sig med lidt mønt fra sin herres pengekasse. Men den onde ånd, hvis snildhed jeg tror, man meget har overdrevet, spildte ganske sin tid denne gang. David ville unægtelig nok have syntes om at have nogle af sin principals penge i sin lomme, når han kunne have været sikker på, at principalen ville have været den eneste, som led ved det; men han var en forsigtig ung mand og bestemt på ikke at risikere noget selv. Så stod han da sin læretid ud og begik ingen uærlig handling, som kunne opdages, medens han gemte sit udvandringsprojekt til en kommende lejlighed. Og nu skal vi fortælle, hvorledes han bar sig ad. Han havde været hjemme en uges tid og spist bønner med sin familie, og havde i den tid forvisset sig om, at hans moder havde reddet en lille sum guineas, som var gemt i et hjørne af dragkisten, hvor hendes barnetøj havde hvilet i de sidste tyve år – lige siden dengang, hendes søn David begyndte at gå med små tegn til at blive hjulbenet, hvilke tegn da heller ikke havde slået ganske fejl. Hr. Faux *senior* havde åbent sagt sin søn, at han ikke kunne gøre regning på at blive sat i vej af ham; når man havde syv sønner, og den ene tilmed var en sund og veludviklet idiot, der dagligt fortærede en melbolle på otte tommer i diameter, var det allerede store ting, om han til sidst kunne efterlade dem hundrede hver. Hvad skulle David så gribe til? Ganske vist var det ikke rart at måtte tage sin moders penge; men han så ingen anden udvej til at få nogle, og det stod ikke til at vente, at en ung mand med hans fortjenester skulle udsætte sig for

ubehageligheder, hvis disse overhovedet kunne undgås. Det kan jo da heller ikke være tyveri at stjæle fra sin moder; hun lader én ikke arrestere. Og David var så velopdragen mod sin moder. Han opmuntrede hende ved at snakke stort om sig selv og forsikrede hende, at han aldrig lod sig forføre af andre fyre på hans alder, samt at han især satte så megen pris på ærlighed. Hvis hans moder havde givet ham de tyve guineas som belønning for hans ædle sindelag, ville han rigtignok slet ikke have stjålet dem fra hende, og han ville have syntes endnu bedre om det. Men alligevel, for en virksom ånd som Davids har også opfindsomheden sine glæder; det i var helt interessant at stjæle sig til at lære mekanismen at kende ved hans moders simple nøgle og at skaffe sig en, der passede lige så godt, eller at arrangere en lille komedie, for at han kunne undgå mistanke og ikke risikere at miste de forventede hundrede ved faderens død, der jo til den tid kunne komme ham godt tilpas, hvis nemlig det umulige skulle hændes, at han *ikke* gjorde glimrende lykke i "Indien".

Først talte han rent ud om at tage til Liverpool med det første og derfra gå til søs til Amerika, noget, som gjorde hans moder helt ondt: for næst efter Jacob, idioten, hang hun af sine sønner mest ved den yngste, David. Så faldt det ham også ind, at søndag eftermiddag, når alle var i kirke undtagen Jacob og røgteren, var så mageløs gunstig en lejlighed for sønner, der trængte til deres mødres guineas, at han halvvejs troede, den velvilligt var indstiftet af Forsynet for den slags forretninger. Frem for alle tiltalte ham den tredje søndag i fasten, fordi Jacob havde været ude på en af sine sædvanlige vandringer i de sidste dage, og David, der var en frygtsom ung herre, havde en

ordentlig skræk for bemeldte Jacob, som var en høj, kraftig personlighed, og som plejede at traske om med en høtyv i hånden.

Det gik nok så glat for David den søndag at afslå at gå i kirke, fordi han skulle til te hos Lunns, hos hans gamle flamme, den kønne Sally; det gik glat, at tage guineaerne ud af den lille trææske, så snart kirkegængerne var i sikker afstand, og at hælde dem ned i en lille lærredspose, og det gik fremdeles glat at råbe til røgteren, at han gik, og bede ham holde øje med huset af hensyn til landstrygere. David mente ligeledes, at det ville gå glat nok med at få posen gemt i et hul, som han allerede havde gravet mellem træerne og dækket til med grene. Han fandt virkelig også straks hullet, tog grenene fra, og skulle lige til langsomt at nedsænke sin skat, – da han pludselig hørte et brøl og så en stor krop komme knagende gennem buskene. David var vel et skarpsindigt hoved, men han var ikke forberedt på det urimelige; følgelig blev han naturligvis så forskrækket, at han, i stedet for roligt at lægge posen ned, tabte den, så snoren gik op, og alle de blinkende guineas trillede ud. Han sprang op i det samme, og så sin kære broder Jacob stå lige ved siden af sig med sin høtyv i hånden, hvis blanke spidser ikke var en fod fra hans legeme. (En lærd ven, som jeg engang fortalte denne historie, mente, at det var Davids samvittighed, der fandt disse spidser så skrækkelige, og at *mens nil conscia sibi* tager alle rædsler fra en høtyv. Jeg fandt tanken så værdifuld, at jeg bad om lov til at benytte den med fortielse af mandens navn.) Men alligevel mistede David ikke fuldstændig sin åndsnærværelse, for i så fald ville han være sunket til jorden eller gået bagover; men nu holdt han sig og smilede til Jacob, der nikkede og

nikkede, og brølede: "Hoich, Zavy!" på en gyselig tvetydig måde. Davids hjerte slog, så man kunne høre det, og hvis han havde ejet læber, ville de være blevet blege; men hans tanker arbejdede af alle kræfter for at finde på råd. Medens han indvendig bad (han bad altid, når han blev rigtig bange) – "O, frels mig denne ene gang, så vil jeg aldrig synde mere!" – gravede han i sine lommer efter en lille æske gule bolsjer, som han havde bragt med fra Brigford for ved dens hjælp at vinde stolte skønheder og i særdeleshed den kønne frk. Sarah Lunn. Han havde aldrig budt stakkels Jacob nogle af disse lækkerbiskener; for David var ikke den mand, som ødslede sit brystsukker på at glæde dem, han ikke ventede sig noget af til gengæld. Men en idiot med tvetydige hensigter og høtyv må man smigre og gøre stads af, som om det var selve Louis Napoleon. Så tog da David sin æske frem, lukkede den op, og spillede med munden og fingrene en pantomime, der skulle sige så meget som, at han var glad ved at se sin kære broder Jacob og benyttede lejligheden til at give ham en lille foræring, som Jacob ville finde særlig delikat for sit smagsorgan. Jacob var nu ikke en fuldkommen idiot, men inden for visse snævre grænser kunne han vælge det gode og vrage det slette; han tog altså et bolsje til prøve, og suttede på det, som om han var en rigtig filosof. Straks efter sank han hen i den nye, herlige nydelse, ligesom Caliban, da han smagte Trinculos vin, trykkede og klappede sin venlige broder og holdt hånden ud efter mere; for når Jacob ikke havde sine vrede anfald var han hverken vild eller unødvendigt rovlysten. David fik næsten modet tilbage og holdt op at bede; han hældte en halv snes bolsjer ned i Jacobs åbne hånd, og forsøgte at se rigtig kærligt på ham. Han lykønskede sig selv til, at han havde haft i

sinde at besøge frk. Lunn den dag og af den grund havde haft de forsonende delikatessesager med sig. Han var dog virkelig en lykkens pamfilius, ja, det var ligefrem altid, som om Forsynet gjorde mere for ham end for andre læredrenge; for når han endelig skulle forstyrres, var dog en idiot at foretrække frem for andre slags vidner. – For første gang i sit liv mente han at kunne indse, hvad nytte idioter var til.

Hvad Jacob angik, så havde han stukket sin høtyv ned i jorden og havde kastet sig ned ved siden af den for at kunne hengive sig fuldkommen til den eksempelløse nydelse at have fem bolsjer i munden på én gang. Han lå og blinkede med øjnene og udstødte vellystige, uartikulerede lyde, men havde endnu ikke givet noget tegn til, at han havde opdaget guineaerne, uagtet han lagde sin brede højre hånd over dem og ubevidst lod den blive liggende i denne stilling, optaget, som han var, af sin ganes følelser. Hvis han blot kunne blive så optaget af bolsjerne, at han ikke fik øje på guineaerne, før David fandt lejlighed til at gemme dem! Det var Davids inderligste håb – for Jacob kendte sin moders guldstykker: det havde været deres fælles fornøjelse som drenge at få lov at se på disse blanke mønter eller at rasle med dem i æsken på højtidsdage, og blandt samtlige Jacobs få erindringer om penge måtte man antage denne for at være den mest indprægede hos ham.

"Se her, Jacob," sagde David i en indsmigrende tone og rakte ham æsken, "alle dem skal du få. Men skynd dig og løb, for ellers kommer der nogen og tager dem!"

David havde imidlertid ikke studeret idioters psykologi og vidste ikke, at de aldrig skræmmes af indbildte farer. Jacob tog æsken med venstre hånd, men indså ikke, hvorfor han skulle

løbe. Mon nogensinde en lovende ung mand er blevet redet af sådan en dag-mare som denne, bedst som han ville til at grundlægge sin formue med sin moders guineas?! – Der måtte dog komme et øjeblik, da Jacob ville flytte sin højre hånd for at åbne æsken; og så ville David behændigt og rask feje guineaerne ned i hullet, og sætte sig over dem. Desværre, det nytter ikke at være beregnende, når man har med en idiot at bestille! Jacob svingede rundt med højre hånd, og slog den på en gang ned i guldstykkerne, som om det kunne have været småsten. Så blev hånden hævet op i en stilling, der lovede at sprede guldstykkerne som avner for vinden, men ved en eller anden indskydelse, formodentlig på grund af den uvante fornemmelse, stoppede den, sank ned på knæet, og åbnede sig derefter langsomt lige for Jacobs sløve øjne. David begyndte atter at bede, men holdt straks op, – han havde fundet på en ny udvej.

"Mo'er, penger!" råbte den uskyldige Jacob. Så så han hen på David, og spurgte: "Æske?"

"Tys, tys!" sagde David, og samlede hele sin fiffighed i denne slemme kattepine. "Se her, Jacob!" Han tog æsken fra broderen og tømte bolsjerne ud, hvorefter han gav halvdelen til Jacob, medens han hemmeligt beholdt den anden halvdel i sin egen hånd. Derpå rakte han den tomme æske hen mod ham og sagde: "Her er æsken, Jacob, æsken til pengene!" idet han strøg guineaerne af Jacobs hånd ned i æsken.

Jacob stred ikke imod; tværtimod, mønterne klang så morsomt, når de faldt ned, at han ville høre det igen, han greb derfor æsken og raslede glædestrålende med den. David benyttede øjeblikket til at hælde sine bolsjer ned i hullet, og

bredte rask noget jord over dem. "Pas nu på, Jacob!" sagde han til sidst. Jacob holdt op at rasle og stirrede ned i hullet, medens David begyndte at skrabe jorden bort, som om han ventede på noget. Da bolsjerne var kommet frem, tog han dem op, et for et, og gav dem til Jacob.

"Hys!" hviskede han, "sig ikke til nogen – alle sammen til Jacob – hys-s-s-s! – Læg guineaerne i hullet – så kommer de sådan op!" Og for at gøre sin mening endnu tydeligere, tog han en guinea, stak den ned i hullet, og sagde: "Læg den ned *sådan*." Så tog han det sidste bolsje op og sagde: "Så kommer den ud *sådan*," og puttede bolsjet ind i Jacobs modtagelige mund.

Jacob lagde hovedet på siden, så først på sin broder og derefter på hullet, ligesom en eftertænksom abekat, og lagde endelig meget bestemt pengeæsken i hullet. David skyndte sig at få alle de spredte mønter med, dækkede dem godt til med jord, og sagde i sin kærligste tone:

"Tag dem ud i morgen, Jacob; alle sammen til Jacob! Hys-s-s!"

Jacob havde i sin før så ligegyldige broder fundet en slags velsmagende fetisch, og han klappede derfor Davids stadsfrakke med sine fedtede fingre og trykkede ham selv op til sig under den klukken og hvæsen, han plejede at udtrykke sine blidere følelser med. Men om han så var faldet på at tage sig en god bid af sin velvillige broders kinder, måtte David roligt have fundet sig i det.

Og her må jeg standse et øjeblik for at påpege, hvor kortsynet al menneskelig skarpsindighed er. Den geniale unge mand, hr. David Faux, tænkte, han havde gjort et mesterstykke, dengang han i Jacobs primitive tanker havde fået sin person gjort uadskillelig fra gule bolsjer. Han havde endnu ikke gjort den

opdagelse, at når man selv ingen kærlig karakter er, har det sine farer at få en idiot – og især en idiot med en høtyv – til at holde af sig.

Man synes måske, at det var en noget dum idé af en fiffig ung mand at grave guineaerne ned. Men hvis alting var gået efter Davids beregning, ville man have fået at se, at hans plan var hans talent værdig. Guineaerne ville have ligget sikkert og godt nede i jorden, når det øjeblik kom, da tyveriet blev opdaget, og David ville med den bevidste uskyldigheds ro have opsat sin rejse, for ikke netop at skulle være nødt til at sige farvel til sin kære moder, så længe hun var bedrøvet for sine guineas; endelig ville han den sidste aften have gravet dem op i al hemmelighed og taget dem med sig uden videre omstændigheder. David havde desværre blot gjort regning uden vært eller rettere sagt uden sin idiotiske broder, – og denne var en så upålidelig og vaklende karakter, at jeg næsten tror, han ville have sat selv Balzacs snu helte i forlegenhed, skønt de jo er så mageløst hjemme i fremtiden.

Det stod klart for David, at han nu kun havde to ting at vælge imellem: enten måtte han give afkald på guineaerne og lægge dem ganske roligt ned igen i sin moders dragkiste (hvad der ikke var ganske frit for at være lidt vanskeligt), eller også måtte han efterlade sig mere end mistanke ved at tage afsted næste morgen tidlig uden at sige det i forvejen og med guineaerne i lommen. Talte han nemlig i forvejen om, at han ville rejse, vidste han, at hans moder ville hente guineaæsken og tage de tre ud, som hun altid havde lovet ham som hans part. Se, i hans første plan skulle det nu netop have været et middel til at opdage tyveriet under omstændigheder, som måtte tale for

hans uskyldighed, men nu, ja nu ser man nok, var den sindrige plan fuldstændig strandet. Selv om David kunne have bestukket Jacob med en evighed af bolsjer, forrådte dog en idiots hemmelighed så let sig selv. Han turde ikke engang gå til te hos frk. Lunn, for derved ville han have tabt Jacob af syne, – og hvem kunne vide, om denne ikke imens i sin utålmodighed efter bolsjehøsten kunne falde på at skrabe æsken op og komme hjem med den, – og så godnat, både ære og penge! Nej, der var ikke andet for, end hele dagen at kæle for Jacob og holde skarpt øje med ham.

Det var en anstrengende aften for David, og alligevel turde han ikke gå i seng, før han havde bundet et stykke snor mellem tommelfingeren og den store tå og således sikret sig mod at sove over; han havde nemlig i sinde at stå op ved første daggry og være langt borte inden frokosttid. Hans fader ville naturligvis spise ham af med en shilling, men hvad gjorde det? Sådan en udmærket ung mand som han var jo vis på at blive modtaget med begejstring i Vestindien, og i fremmede lande finder man desuden altid udveje. Måske traf han en prinsesse Yarico, som ville have ham til at ægte sig, og som i forvejen forærede ham nogle vældig store ædelstene, så behøvede han jo ikke at gifte sig med hende, undtagen han selv syntes. Han sagde til sig selv, at nu ville han aldrig stjæle mere, ikke engang fra dem, der holdt af ham; det er en dårlig måde at gøre sin lykke på i verden, hvor man risikerer at blive overrasket af sine brødre. Al denne forskrækkelse passede desuden ikke rigtig til Davids konstitution; han havde haft så ondt den aften, at han var ganske overbevist om, at det måtte være galt fat med hans lever. Forresten ville han have følt sig meget krænket, hvis man

ikke havde næret gode tanker om ham; for han troede altid, at han var en allerhelvedes karl, som man rigtig burde gøre stads af.

Således var Davids tanker om den glimrende fremtid, der var ham forbeholdt, medens han lå og holdt sig vågen med sin snor for at kunne springe op, så snart dagen gryede. Hans brødre stod naturligvis tidligt op, men i dag skulle han dog komme dem en time eller to i forkøbet; og da det lille kammer, han havde for sig selv, var lige over svinestien, kunne han ganske mageligt komme ud af vinduet. Jacob, den rædsomme Jacob, havde den slemme vane at stå op før alle andre mennesker og slukke sin tørst i en skål mælk, der blev "sat af" til ham; men i den sidste tid havde han begyndt at lægge sig oppe på høloftet, og hvis han kom ind i huset, ville det være fra den modsatte side af den, hvor David holdt sit udtog. Skønt der altså ikke var grund til at tænke på Jacob, var David dog så gavmild at betænke ham med en forbandelse – det var det eneste, han nogensinde gav godvilligt. Hans lille bylt klæder var pakket færdig, og det varede ikke længe, før man så ham træde forsigtigt ned på svinestien og i en fart trave over markerne hen mod krattet. Men hvad for den brændte butterdej! Hvad var det for en stor krop med en stav ved siden derhenne ved foden af asketræet?! David standsede, ikke for at tænke over fænomenets natur, – han var ikke så lykkelig at tvivle et minut om, at staven var Jacobs høtyv – men for at samle selvbeherskelse nok til at tiltale sin broder i en tilstrækkeligt honningsød tone. Jacob var så optaget af at skrabe i jorden, at han ikke havde hørt David komme.

"Jacob, siger jeg!" sagde David, ligesom tinæsken kom op af hullet.

Jacob så op og fik øje på sin velsmagende broder; så nikkede han og grinede, så David i tusmørket syntes, han lignede en triumferende djævel. Hvis David havde været heftig af sig, havde han snappet høtyven og fået denne broderlige djævel til at forsvinde; men han var på ingen måde heftig, tværtimod, han var meget tilbøjelig til at tage alle mulige følger i beregning, – en vane, som man jo har anset for at være en drivfjeder for dyden. Ganske den virkning havde den dog ikke på David: han beregnede, om en handling ville skade ham selv, eller om den blot ville skade andre. I første tilfælde var han meget tilbageholden med sine øjeblikkelige ønsker, i det andet derimod gik han nok så modigt fremad.

"Giv *mig* den, Jacob," sagde han, og klappede sin broder. "Lad os se."

Jacob fandt, at låget bandt en del, og gav den i god tro til sin broder. David åbnede æsken, og rystede på hovedet, medens Jacob stak fingeren ind og tog en guinea ud for at smage, om forvandlingen til bolsjer var fuldstændigt tilfredsstillende.

"Nej, Jacob, det er alt for tidligt, alt for tidligt," sagde David, da guineaen var blevet prøvet. "Giv mig den, så går vi hen og graver den ned et andet sted; lad os lægge den dernede," tilføjede han, og pegede ubestemt ud i det fjerne.

David lukkede igen låget til, medens Jacob meget alvorlig rejste sig og tog sin høtyv. Så fik han øje på Davids bylt, snappede den ligesom en alt for tjenstvillig newfoundlænder, stak den på sin høtyv, og bar den i triumf ud af krattet, bag efter David med æsken.

Hvad i al verden skulle David nu gøre? Det var jo nemt nok at rynke panden ad Jacob eller sparke ham og befale ham at "skrubbe af"; men David ville da omtrent lige så gerne have sparket til den store tyr! ... Jacob holdt sig rolig, så længe han blev venligt behandlet, men ved blot det mindste tegn på vrede blev han ganske ustyrlig og fik anfald af raseri, der ville have gjort ham farlig, selv når han ingen høtyv havde. Der var kun to måder at få bugt med ham på: enten ved venlighed eller med list. David prøvede listen.

"Hør, Jacob," sagde han, da de var kommet ud på marken, og han pegede over mod huset, "gå ind og hent mig en spade – en spade. Men giv *mig* bylten," – og han greb efter den, som den hang der oppe over Jacobs høje skulder.

Jo pyt! Jacob var lige så villig til at adlyde, som en gedehams er til at flyve fra en sukkerskål. Når han var hos David, følte han sig i nabolaget af bolsjer; han gned og klappede sin broder på ryggen og svingede bylten endnu højere. Med et indvendigt suk forandrede David sin taktik og skyndte sig afsted, så hurtigt han kunne. Det var ikke sikkert at blive længere, hvor de var. Jacob ville nok blive træt af at følge med eller måtte dog i hvert fald kunne lokkes bort. Nu kom de lige straks ud på hovedvejen: der måtte dog vel komme en vogn, og i den ville David springe op, hvis han blot forinden på en eller anden genial måde havde sikret sig sin bylt! Så kunne Jacob hyle og svinge sin høtyv så meget, han ville! I mellemtiden var man desværre nødt til at være umådelig venlig mod det uhyre, og derfor måtte man også sørge for en god frokost til ham, da de nu gjorde holdt ved kroen. Der var allerede gået tre timer, siden de var vandret hjemmefra, og David var træt. Om de ikke mente, det snart

kom en vogn? spurgte han. Nej, der ventedes ingen vogn i de første to timer ... jo, bi lidt? Fragtmanden måtte komme straks forbi med sin, han var på vej til næste by. – Kunne David bare slippe ud, selv om han så også måtte lade sin bylt blive, og smutte op i vognen, uden at Jacob slap med! Men nu var der kommet noget nyt i vejen.

Jacob havde for lidt siden opdaget en levning kandissukker i en af lommerne på broderens frakkeskøder, og fra det øjeblik havde han stadig holdt fast i bemeldte del af Davids toilette: han ventede formodentlig, at der med kortere eller længere mellemrum ville udvikle sig mere kandissukker dér. Enhver, som har gået med frakke, begriber imidlertid, hvilke følelser der kan holde en mand fra at styrte afsted, når nogen har fat i hans frakkeskøde. David ventede at finde en udmærket modtagelse hos de fremmede; men det måtte vel sikkert gøre forskel, om han kun mødte med ét skøde i sin frakke.

Puh, hvor han svedte! Han kunne ikke gå mere, han måtte op i vognen og lade Jacob komme med. Men pludselig fik han en lysende idé: efter så udmærket en frokost ville Jacob sikkert falde i søvn i vognen; og så ville David tage sin bylt, springe ud og være fri. Hans håb blev delvis opfyldt: Jacob faldt i søvn i vognen, men rigtignok ikke ganske, som han havde ment, – for han lå med armene tæt sluttede om den kære broders liv, og når David engang imellem prøvede på at bevæge sig, klemte armene sig endnu fastere, ligesom en øm *boa constrictor*.

"Hvor staklen dog holder af Dem!" bemærkede fragtmanden, for han troede, at David var en rigtig elskværdig broder, og ville sige ham en behagelighed.

David sukkede. At stjæle er ikke altid en fornøjelse. Hvorfor havde han dog også en idiot til broder? Eller hvorfor var det indrettet så dumt her i verden, at man ikke kan tage sin moders guineas i fred og ro? – David sank hen i sorte betragtninger.

Flot middag til Jacob, men sparsom middag for Davids egen sparsomme appetit. I stedet for selv at spise fyldte han Jacob med øl; for denne gavmildhed bragte ham til at skimte et håb. Jacob faldt til sidst i en dyb søvn, denne gang *uden* at holde sine arme om David, der betalte regningen, tog fin bylt og travede afsted. En halv time efter var han på vejen til Liverpool, og sad på dagvognen med en triumferende ondskabs smil. Han var fri for Jacob – han var på vejen til Indien, hvor en prinsesse rimeligvis ventede på ham. Han ville aldrig stjæle mere, men det behøvede han jo heller ikke; han ville erhverve sig så store fortjenester, at folk af sig selv gav ham foræringer. Han måtte opgive alt håb om arv hjemmefra, men han kom jo rimeligvis aldrig til at trænge til den bagatel; og selv om han gjorde det – så var det dog en trøst, at når han for stedse var skilt fra sin familie, var han også skilt fra Jacob, han, som for Davids forknytte, grønne øjne tog sig endnu frygteligere ud end Gorgon og Demogorgon. Nu skulle han da Gud ske sov aldrig se den Jacob mere!

II

Der var gået omtrent seks år efter hr. David Faux' afrejse til Vestindien, da man en dag fortalte, at den ledige butik på torvet i Grimworth var lejet ud til en fremmed med bleggul ansigtsfarve samt puffet kalvekrøs, og som havde vakt ligefrem opsigt i kroen i Woolpack, dengang han kom derind for at vente på dagvognen.

Grimworth var intet dårligt sted at begynde en forretning. Der var ingen konkurrence, for kunderne var skilt i partier: de ortodokse havde deres egen urtekræmmer og manufakturhandler, og dissenterne havde deres. Kun de to eller i tre slagtere fandt rigelig afsætning på deres artikler uden hensyn til religiøs overbevisning, – når man da undtager, at sognepræstens kone havde lagt beslag på lammebryster og kalvenyrer, medens hr. Rodd, baptistpræsten, havde forlangt, at – for så vidt det lod sig forene med andre kunders rimelige ønsker – bedelårene skulle gemmes til ham. Det ville også nok blive et opblomstrende sted; kuratorerne for hr. Zephaniah Crypts Legat havde nemlig for nylig, efter kommissionens sidste besøg, begyndt at anvende fondet til at genopbygge "Den gule Frakkes Skole", og den skulle fremover drives i vejret efter en storartet målestok. Testator havde ikke fastsat nogle bestemmelser angående undervisningen, kun om elevernes påklædning.

Købmændene i Grimworth så temmelig skævt til fordelene ved den omtalte udsigt til forøgelse af befolkningen og omsætningen, for det var satte folk, som holdt mest af en rolig

forretning, hvor de var sikre på deres kunder og kunne beregne deres indtægter på en prik. Hidtil var det blevet betragtet som en æressag af familierne i Grimworth sogn, at de købte deres sukker og deres flonel i de samme butikker, hvor deres fædre og mødre havde købt det; men sæt nu, at fremmede ville producere sig i modehandel og bedåre kvindelige øjne med kjoletøj lagt i viftefolder og uimodståelige kunstige blomster, eller at nye urtekræmmere ville fylde deres vinduer med bjerge af korender og sukker, som rigtigt kunne lokke ved opsætningen og ved små sedler. Hvor kunne man så være sikker på, at den handlelyst, der måtte vækkes herved, ikke til sidst ville drage de større familier i Grimworth til den større handelsplads Cattleton, hvor forretningerne blev drevet med en lille profit og en rask omsætning, hvor moderne derfor altid var friskere, og hvor alting kunne købes billigere?

Da dette syn på tiden som sagt var fremherskende blandt handelsstanden i Grimworth, var den naturligvis meget spændt på, hvad slags forretning den gulblege fremmede ville begynde på i den ledige butik. Blev det en klædehandel, ville sådan en blegnæbbet fyr som han jo rimeligvis handle med stadselige og dårlige varer: trykt bomuld og musselin, der mistede farven i den første vaskebalje, og knubret makværk af linned og flonel, der i en fart kom til at se ud som flor. Nedsatte han sig som urtekræmmer, skulle man da ikke håbe, nogen husmoder ville bruge te fra en uprøvet handlende. Man havde jo nok fra enkelte sogne hørt sådanne historier, som at købmænd gik omkring med kort i lommen og hvervede sig kunder; men når man ikke vidste, hvor de folk kom fra, kunne man heller ikke vide, hvad de duede til. Det var også en stor skam, at hr. Moffat,

velmeriteret mægler og auktionsholder, var død uden at få en efterfølger i forretningen; og fru Cleves kurator burde rigtignok have båret sig klogere ad end at leje butikken ud til en fremmed, selv da man opdagede, at der blev sat ovne op i baghuset, og at butikken blev indrettet til et konditori, hvad man aldrig før havde kendt i Grimworth, formåede det ikke at bringe vægtskålen til at synke til fordel for den nye mand; ja det hjalp ikke engang, at krokonen i Woolpack forsvarede ham ivrigt og sagde, at han lod til at være en flink ung fyr, samt at, efter hvad hun kunne forstå, var han tillige af en særdeles god familie, ja måske endog adskilligt finere end så mange andre folk.

Hvor det skinnede og strålede på torvet en skøn morgenstund, da skodderne blev taget ned fra den nye butik, og de to vinduer udfoldede deres rige pragt! I det ene hjørne prangede kødpølserne og geléerne i deres vekslende farveskær med en baggrund af grønne blade, og de glinsende postejers lysebrune forenede sig med saucernes og syltetøjernes rige toner til et syn, der kunne have bragt tårer i en hollandsk malers øjne. I det andet hjørne fængsledes man af lysere farver: hvidt og gult, lyserødt og rødgult fra en overflødighed af brystsukker, kandis og småkager, som man uden besvær kunne forestille sig var en af Turners seneste eventyragtige pasteller. Hvilket indtryk måtte ikke dette syn gøre på Grimworths ungdom! De glemte næsten at spise til middag den dag, så optaget var deres appetit af imaginære, syltede blommer, og jeg tror ikke, at selv en Punch, der havde stillet sit lille teater op sammen med Judy, ville have været i stand til at jage dem borg disse vinduer. De stod der i række efter deres størrelse og

kræfter: de største og stærkeste klos op ad vinduerne, og de bitte små i yderste geled, stirrende med vidt åbne munde og øjne op mod den øverste række glas, ligesom fugleunger, når de vil mades.

De ældre indbyggere trak på skuldrene af, at den nye ejer var så dum at sætte så mange penge i ting, der ikke kunne holde sig; ganske vist stod julen for døren, men enhver husmoder i Grimworth ville da anse det for en skam at dække sit bord med mad, som ikke var hjemmelavet. Nej, nej, hr. Edward Freely (som han hed) tog slemt fejl, hvis han bildte sig ind, at Grimworths penge skulle gå i hans lomme.

"Edward Freely" strålede i forgyldte bogstaver på marineblå grund over døren til den nye butik – et navn med ædel klang passende for en gavmild, sorgløs helt i en gammel komedie, som ville have glædet sig ved at lade brændte mandler regne ligesom manna ned over den opvoksende generation udenfor vinduerne. Men Freely var en mand, der forstod at holde sin lyster i tømme; hans mening var den, at ønskerne om kager og slikkeri kun burde opfyldes i ligefremt forhold til evnen til at betale dem. Hvis det mindste barn i Grimworth kom ind til ham med en halvpenny i sin spinkle næve, ville han give det en fuldkommen tilsvarende del "godter", så snart han havde ladet halvpennyen klingre. Han ville ikke snyde det mindste barn engang, det sagde han så tit, han var en ærlig mand, og han var desuden meget blødhjertet, om han end ikke viste sine følelser, som mange andre holder af at gøre det.

Enten det nu var til belønning for sådanne dyder, eller det var efter en anden skjult lov i naturen – nok er det, Freelys forretning begyndte til trods for al fordom under gode

auspicier. Sognepræstens kone, fru Chaloner, var nemlig en af de første, som købte i hans butik. Hun mente, det var i sin orden, at hun opmuntrede et nyt sognebarn, der pligtskyldigst var vandret til kirke, og hun fandt, at hr. Freely var en meget høflig og tjenstvillig ung mand samt mærkværdig dannet af en konditor at være. Gode grundsætninger havde han da også; for medens han hjalp hende at udsøge sukkervarer, havde han åbnet øjnene på hende for andre handledes snyderi. Desuden havde han været i Vestindien og havde set selve det gods, hendes stakkels bedstefader havde ejet, og han sagde, det var ene og alene missionærerne, som gjorde negrene misfornøjede – så han måtte absolut være en opmærksom iagttager. Fru Chaloner bestilte kager og oliven og gav hr. Freely at forstå, at hans butik i hendes øjne var en stor behagelighed. Det samme gjorde doktorens frue, og så kom fru Gate fra den store kartemølle, som med sine mange besøgende af stand nok kunne ventes at ville fortære store kvantiteter ratafia og makroner.

De mindre aristokratiske matroner i Grimworth viste sig i førstningen værdige til den tillid, deres mænd havde sat til dem, om at de aldrig ville betale nogle procent mere for deres kager, i stedet for at bage dem selv, eller ville prale med et tomt skin af flothed ved at købe postejer, når en nabo kom og spiste til aften hos dem. Men det er nu min opgave at berette, hvorlunde de Grimworther sæder gradvis skejede ud fra den tidligere simpelhed – og en bedrøvelig opgave ville det være, hvis den ikke oplivedes ved udsigten til en nysselig lille omvæltning eller et omslag, hvorved fordærvelsen blev fuldstændig standset på sin vej.

Det var den unge fru Steene, dyrlægens kone, som først gav efter for fristelsen. Jeg er bange for, hun har været opdraget en del over sin stand her i livet, for hun kunne mange steder i "*Lalla Rookh*" og "*Korsaren*" Note 1) udenad, hvad der havde givet hende afsmag for huslige beskæftigelser og gjort det til en knusende skuffelse for hende, da hun opdagede, at hr. Steene efter sit bryllup havde tabt al interesse for "bülbül'en" (et poetisk østerlandsk navn på nattergalen, der findes i ovennævnte digte) og åbenbart foretrak at drøfte hestespattens natur med en klodset nabo; at han blev vred, når buddingen blev dødbagt; og at han virkelig simpelthen var en ganske almindelig, landlig dyrlæge i vandstøvler, som kom og var sulten ved middagstid, og som ikke havde det ringeste i sig af den slags adelsmænd, der kunne blive korsarer af pur foragt for deres race, eller af en renegat med turban og halvmåne, – med mindre det da skulle være hans hidsighed. Men hvor uendeligt anderledes tager ikke harmen sig ud i vandstøvler!

Nå, denne brutale mand havde nu bedt aftenselskab til juleaften og ventede at få kødpostejer på bordet. Fru Steene havde hakket sit kød og havde ofret meget smør, fint mel og arbejde på at lave dejen om morgenen; men da den kom ud af ovnen, var den faldet således sammen, at hun rystede ved tanken om det øjeblik, da hendes mand ville få øje på den ved aftensbordet. Han ville buse op, vidste hun nok, og det i hele selskabets påhør, og så kunne hun ikke holde sig fra at græde: det var rædsomt at tænke sig, at det var kommet så vidt efter bülbül'en og alt det andet! Pludselig fik hun en indskydelse: for *denne ene gang* kunne hun jo gerne sende bud efter en bakke postejer hos Freely, han havde jo den slags. Men hvad skulle hun

så gøre med de atten dødbagte postejer? Å, det kunne ikke nytte at bryde sit hoved med det! Det blev jo nok en dyr historie, – men herregud, det koster altid penge at lave kødpostejer! Når man ikke var vis på, man kunne få dem til at lykkes, måtte man meget hellere købe dem færdige; man gav jo rigtignok lidt mere for dem, men så risikerede man heller ikke noget.

Det var med sådant sofisteri, at denne vildledte unge kone – men nok sagt: fru Steene sendte bud efter kødpostejerne, og rettede lidt i sit husholdningsregnskab for at skjule bedriften for sin mand. Det var det næste skridt ned ad på fordærvelsens bane, og alt, blot fordi den unge kone ikke harmonerede med sine omgivelser, men længtes efter renegater og bülbül'er, medens hun måtte underkaste sig en dyrlæge, som holdt af kødpostejer. Det tredje skridt blev gjort, da hun fortalte historien om de købte postejer til fru Mole, som allerede havde gættet sig til den, og som nu fik mod til selv at købe en gelé i stedet for at prøve sin egen dygtighed, siden nu "andre folk" bar sig sådan ad. Smitten bredte sig. Det varede ikke længe, før der var en hel klike i Grimworth, som holdt på at "købe hos Freelys", og mangen mand slugte i al uskyldighed i to mundfulde en tærte, som han måtte betale hundrede procents omkostninger for, og opelskede på en måde i al uskyldighed sin halvdels falskhed ved nemlig at rose tærtens gode smag. Andre med skarpere øjne blev mistænkelige, når de alt for ofte på vaskedage overraskedes med fin, krydret bøf, som kildrede deres ganer mere end de kolde levninger, de tidligere havde måttet tage til takke med. Enhver husmoder, som en eneste gang havde "købt hos Freelys", følte en hemmelig glæde, når hun opdagede en lignende fordærvelse ved sin naboerskes

husholdning; og inden der var gået ret lang tid, var to eller tre gammeldags matroner de eneste, som holdt fast ved deres protest mod den om sig gribende demoralisation. Kom der nogen til dem en aften, sagde de: "Ja, jeg kan ikke byde Dem Freelys bøf eller Freelys flødekager; alt, hvad vi har, er hjemmelavet, så jeg er bange for, vor simple mad vil næppe smage Dem." Doktoren, som ikke var fornøjet med sin kokkepige, og klokkeren, som slet ikke holdt kokkepige, og agenten, som var en stor *bon vivant*, begyndte alle at søge til Freely, når det gjaldt om en "bedre" middag. Kort sagt: behandlingen af al finere kødmad gled ud af hænderne på pigerne og konerne i husene og gik over til at besørges af et særligt, kommercielt organ.

Jeg ved nok, at den slags ting kaldes civilisationens uundgåelige gang, arbejdets deling og så fremdeles, samt at pigerne og konerne fik deres hænder fri for køkkenpligter, så de kunne bidrage til samfundets bedste på anden måde. Men det traf sig desværre sådan i Grimworth, at pigerne og konerne ikke kunne noget bedre end at koge, og det kunne ikke engang de, som altid lavede dødbagte kager og seje postejer. Derfor blev resultatet, at civilisationens fremgang i Grimworth ikke viste sig i andet end i mændenes forarmelse, kvindernes sladdervorne dovenskab og hr. Edward Freelys voksende formue.

Den gule Frakke-skolen var en dobbelt indtægtskilde for den beregnende konditor, idet han nemlig åbnede et spiselokale for arbejderne ved den nye skole og tilfredsstillede drengene i den gamle skole ved at lægge sig efter sukkerfigurer. Når jeg tænker på de mange søde svaner og andre geniale hvide skabninger,

som knustes under denne opvoksende slægts små tænder, glæder jeg mig over, at kalkholdig føde skal være sund for små væsener, hvis knoglesystem ikke er fuldt udviklet.

Hvad hr. konditoren selv angår, da banede han sig snart vej ind i Grimworthske selskabskredse, skønt han i begyndelsen fandt en noget kølig modtagelse. Det at tage imod hans besøg lod til at være noget, man måtte betænke sig på, ligesom det at købe af hans varer. For det første var han en fremmed, og man vidste ikke rigtig, hvem han var, og for det andet var konditorfaget noget så nyt i Grimworth, at man ikke vidste, hvad rangklasse man skulle regne ham til. Se, der var jo ingen usikkerhed med hensyn til klædehandlere og urtekræmmere, når det var en af de gode gamle Grimworther-familier, som fx hr. Luff og Prettyman: de kom sammen med Palfreys, der drev deres egen jord, spillede mangt et godt parti whist med doktoren, og nedlod sig til at tale med tømmerhandleren, der nylig også havde begyndt en kulforretning. Men om en konditor kunne henføres under denne højere grad af agtværdighed, eller om man måtte lade ham omgås bagere og slagtere, – det var et nyt spørgsmål, som traditionen ikke kunne besvare. Nu var imidlertid hr. Edward Freely ugift; og det faktum ville måske have været tilstrækkeligt til at skaffe sagen afgjort til hans fordel, selv om hans øvrige prætentioner havde været fuldstændig intetsigende. Det var de dog på ingen måde; tværtimod viste det sig snart, at han var et interessant, ungt menneske, som havde været i Vestindien og set mange forunderlige ting både til lands og til søs, så han kunne fortrylle Grimworths Desdemonaer med historier om mærkværdige fisk, i særdeleshed hajer, som han havde sprunget overbord og

stukket ihjel, lige som uhyret vendte sig for at sluge koksmaten; om gruelige febere, han havde gennemgået i et land, hvor vinden blæste fra alle kanter på engang; om "rundtenommer", som han havde skåret lige ud af brødfrugttræer; om tæer, der var bidt af ham af sandkrabber; om den store ære, man havde vist ham, fordi han vidste, hvilket der var hvilket, og derfor var særlig nødvendig i et tropisk klima; om en rig kreolerinde, der havde grædt sine modige tårer, da han rejste. Når en mand kan føre en sådan konversation, glemmer man hans ufordelagtige ansigtsfarve; og den unge Towers, der havde de dejligste rosenrøde kinder og en mørk ansats til knebelsbart, var et rent nul ved siden af den bleggule hr. Freely. Så ualmindelig en konditor var hævet over sit fag og kunne nok få uforlovede hjerter til at banke en smule.

Fædrene og mødrene derimod var naturligvis mere trevne til at anerkende den nys ankomnes fortjenester.

"Han er en gemytlig fyr," sagde hr. Prettyman, den højrespektable urtekræmmer. (Fru Prettyman havde engang været frøken Fothergill, og hendes søster var gift med en klædehandler i London.) "Han er en gemytlig fyr, og jeg har ikke noget imod at få ham ind i Østersklubben; men han holder lidt for meget af at sætte sig på den høje hest. Han ved lidt mere end vi andre, det indrømmer jeg; men *hvordan* er han kommet til Indien? Det gad jeg nok høre lidt nærmere om. Det passer sig da ikke for en konditor. Jeg holder ikke af folk, som har været i den nye verden og ikke kan give ren besked om, hvorledes de er kommet derover. *Jeg* mener nu, at når folk rejser så langt bort, så er det, fordi de har haft for lille kredit herhjemme. Han har

en god rom, men jeg har alligevel ikke lyst til være potte og pande med ham."

Det var denne tågede mistanke, som formørkede glansen af hr. Freelys talenter for Grimworths modnere sjæle i de første måneder. Men da konditoren ikke længere var en nyhed, blev også mistanken gammel, og folk blev trætte af at stikle på den, især da den blev gendrevet ved hans tiltagende held og indflydelse. Hr. Freely begyndte nemlig at blive en meget betydelig personlighed i sognet; man fandt han var skikket til at være fattigforstander, eftersom han uden at lade sig røre kunne høre på folks klager, – en fasthed, sagde han, som han skyldte sin store velgørenhed: han gjorde altid for folk, hvad der i længden var bedst for dem. Ja, hr. Chaloner havde endog udnævnt ham til kirkeværge, fordi han var så nem at komme ud af det med og altid havde samme mening om en ting som hr. Chaloner, – helt anderledes end de gamle sognefolk. Hr. Freely gik yderst regelmæssigt i kirke; men i Østersklubben var han tit noget fri i sin tale, når han mere end hentydede til et sultanagtigt og vellystigt liv, som han havde ført i Vestindien, og nu og da rystede på hovedet og smilede bittert, som folk plejer at gøre, når de vil vise, at de er blevet lidt for kloge til at kunne belæres om en verden, der længe har været gammel og øde for dem.

En tid lang gjorde han kur til det smukke køn ganske i almindelighed, uden at foretrække nogen, idet han forenede en kavalers galanteri med streng kritik over fraværende skønheders personer og manerer, – hvad der endnu mere opflammede et ønske i det kvindelige bryst om at vinde så skarp en dommers ros. Men end ikke de største mønstre på

kvindelig ynde og dyd kunne antænde hr. Freelys hjerte, der havde vænnet sig til den glimrende og blændende vestindiske skønhed. Man finder det måske utroligt, at en konditor kunne have sådanne ideer og føre en sådan konversation, som man ellers kun træffer i højere kredse; men man må erindre, at han ikke alene havde rejst, men også var hjulbenet og havde et gult indfaldent ansigt, så naturen selv havde stemplet ham som en skarp dommer over det smukke køn.

Endelig lod det dog til, at Cupido havde fundet en skarpere pil end sædvanligt, og at hr. Freelys hjerte var gennemboret. Det talte alle unge folk om i Grimworth. Men var det nu også virkelig kærlighed og ikke snarere ærgerrighed? Tømmerhandlerens datter vidste nok, at hvis hun var i Penny Palfreys sted, ville hun tage sig i agt; det var intet godt tegn, når en mand søgte så højt op efter en kone. Vedkommende dame var nemlig ingen ringere end miss Penelope Palfrey, næstældste datter af hr. Palfrey, som drev sin egen jord. Hun havde tiltrukket sig hr. Freelys særlige opmærksomhed og overvundet den hårde dommer; og det var intet under, for idealet i det nydeligste vokskabinet er vel aldrig blevet nået så nær af virkeligheden som i den søde Penelopes person. Hendes hørgule hår var ikke krøllet af naturen, det indrømmer jeg, men hun havde de yndigste små lokker, som man kunne få lyst til at lade sin lille finger glide igennem. Hun bar dem i et net; dengang befandt samfundet sig jo i en sundere tilstand, unge damer gik med net langt ud over tyveårs alderen, og Penelope var endnu ikke nitten. Ligesom voksidealet havde hun blå øjne, runde næsebor i sin lille "opstopper", og tænder ligesom dem, idealet ville have haft, hvis det nogensinde viste dem. I det hele

taget var hun en lille "bolle", så nydelig og så uskyldig som en rød og hvid bellis; for jeg håber ikke, der er noget ondt i, at det ville være rart at have en kavaler og at blive forlovet, når hendes ældste søster allerede havde været i den situation i halvandet år. Der var jo nok den unge Towers, som kom så meget i huset; men Penny var overbevist om, at det kun var for hendes broders skyld, – han havde aldrig noget at sige hende, bød hende aldrig armen, og han var overhovedet så kejtet og mut, som man blot kunne tænke sig.

Det er ikke usandsynligt, at hr. Freely allerede tidligere var blevet indtaget af Pennys yndigheder, som han havde set henne i kirken; men han måtte først have erhvervet sig en plads i samfundet, før han kunne komme dem nærmere. Ja, selv efter at han var blevet vel modtaget i Grimworth-familierne, varede det længe, før han kunne konversere med Penny uden for hr. Luffs selskaber. Det gik ikke så ganske let at i blive indbudt til Palfreys, for uagtet hr. Palfrey havde tabt mange penge i fjor ved den slemme kvægpest, anså hans familie sig dog for at være en hel del bedre end de handelsfolks familier, den kom hos. De største folk, selv konger og dronninger, måtte jo i nu imidlertid engang omgås nogle, – og de store har kun få ligemænd. I Grimworth var der særdeles få, eftersom det var en afsides ravnekrog, der blev omtalt med den mest ringeagtende kortfattethed af avissmørere. Selv de store folk dér stod langt tilbage for deres ligemænd i andre dele af riget, og på hr. Palfreys gård havde alle dørene mistet malingen, og gangene i haven var aldeles overgroede med ukrudt. Dog, hr. Palfreys fader var blevet kaldt "Squire Palfrey" og havde været stærkt respekteret af en tidligere generation i Grimworth som en

mand, der havde råd til at tage sig en tår over tørsten inden for sine egne fire vægge.

Den skønne Penny var ikke blind for hr. Freelys beundring og var vis på, at det var ham, der havde sendt hende et allerkæreste gækkebrev; men hendes søster lod til at have så dårlige tanker om ham (som alle unge damer har om de herrer, de ikke er forlovede med), at Penny aldrig turde tale om ham, og blev rød, hver gang de mødte ham, – idet hun nemlig huskede på gækkebrevet, som havde været affattet i meget stærke udtryk, og som hun greb sig selv i at kunne udenad. En mand, der havde været i Indien og var så kendt med søen, mente hun, måtte være en slags offentlig personlighed, omtrent som Robinson Crusoe eller kaptajn Cook; og Penny havde altid ønsket at få sig en berømt mand. Kun var det lidt mærkeligt, at en berømt mand skulle være konditor, og denne unaturlighed forstyrrede alle Pennys drømme. Hendes brødre, vidste hun nok, gjorde nar ad folk, der ikke kunne sidde ordentligt på en hest, og kaldte dem skræddere; men hendes brødre var så rå og manglede aldeles dette talent for konversation, der gjorde hr. Freely så behagelig at tale med. Retsindig måtte han da også være, for hun havde en dag hørt ham sige til hr. Luff, at han altid ville gøre sin pligt, hvorledes det end gik ham i livet; og poesien var han vist hjemme i, eftersom han en dag havde foredraget et vers af en eller anden sang. Gud ved, om han selv havde digtet ordene i gækkebrevet? – det sluttede således:

"Uden dig det smerte er at leve,
men med dig, så sødt det var at dø."

Den arme hr. Freely! Hendes fader ville vistnok sige Nej – det var der ikke tvivl om, han kaldte jo altid hr. Freely "den

kandiserede laban". Det var dog virkelig sørgeligt, at sand kærlighed skulle krydses på den måde, og det alt sammen blot fordi Freely var konditor! Men nej, Penny skulle vise, at hun ville blive ham tro, og hun var helt glad over, at han var konditor, fordi det gav hende lejlighed til at vise sin standhaftighed. Edward Freely var et kønt navn, meget pænere end John Towers. Den unge Towers havde forleden tilbudt hende en rose og var blevet blussende rød ved det; men hun afslog den og tænkte henrykt på, hvor hr. Freely ville have glædet sig, hvis han havde kendt hendes sjælsstyrke.

Stakkels lille Penny! Dagen gik så langsomt derude på marken, og tanken er så virksom … jeg har kendt unge damer, som har været langt bedre opdraget, som har kunnet adsprede sig ved nyttig læsning, for ikke at tale om ved skønlitteratur og digtninger, og som dog har spundet sig ind i et væv af drømte glæder og sorger. Således gik det også Penny. Hendes ældre søster Letitia, der havde en mere solid skønhed og mere verdslig ærgerrighed, var forlovet med en handelsfuldmægtig, der kom lige fra Cattleton for at besøge hende; og enhver ved, hvor høj en rang en handelsfuldmægtig indtager, især når han kommer kørende i tosædet gig. Letty blev mere og mere indbildsk, og Penny vovede aldrig at tale om sin hjertesorg til sin stolte søster – hun turde ikke engang foreslå hende at gå med ind til Freelys og købe lakrids, skønt det var meningen med, at hun klagede over at have ondt i halsen. Så måtte hun da gå forbi butikken ovre på det andet fortov og tænke på, at bag disse røde og hvide glasskåle stod én og sendte ømme tanker til hende uden at ane, hvor ringe afstand der var imellem dem.

Og det var ganske rigtigt tilfældet, at hr. Freely tænkte en hel del på Penny, når forretningen tillod det. Han sammenlignede hendes skønhed med de dejligste konditorsager, anså hende for et ydmygt gemyt, der ville vente så længe på ham, som om hun kunne have været en negerinde, samt ville tie forskrækket stille, når galden kom ham i blodet, – og han fandt, at familien Palfrey omtrent var den bedste i hele sognet, fordi der var giftefærdige døtre. I det hele taget anså han hende for værdig til at blive fru Freely, og det så meget mere, som der skulle nogen skarpsindighed til for at vinde hende. Hr. Palfrey var i stand til at smide ham ud, hvis han alt for rask anholdt om datterens hånd, og desuden havde han tre opløbne sønner; det vat klart nok, at en frier ville være uheldigt stillet med sådan en familie, hvis ikke rejser og naturlig fiffighed gav ham tilsvarende hjælpemidler i hænde. Det første, der nu faldt ham ind, var, at hr. Palfrey ville have mindre imod ham, hvis han fik at vide, at Freely'erne var af meget højere familie end han selv. Det havde kun været dum beskedenhed af ham, at han hidtil havde fortiet, at en Freely ejede et gods nede i Yorkshire, samt at han havde gemt et portræt af sin store onkel, admiralen, i stedet for at hænge det op der, hvor et familieportræt burde hænge, nemlig over kamingesimsen i dagligstuen. Da omsider admiral Freely havde indtaget denne udmærkede plads, så man, at han kun havde en arm og et øje, – han lignede heri helten Nelson – medens et blegt, udtryksløst ansigt bevidnede slægtskabet mellem ham og hans nevø.

Derefter blev hr. Freely betaget af uimodståelig lyst til at få fru Palfreys opskrift på sylte, da hendes over alt blev anset for at stå over hans – som han udtrykte sig i et meget smigrende brev,

som hans bydreng leverede hende. Nu arbejdede mrs. Palfrey ligesom andre genier mere af instinkt end efter regel, og ejede altså ingen opskrift – ja, hun foragtede endog alle folk, som brugte opskrift, fordi når folk syltede efter bog, måtte de sylte efter mål og vægt og den slags mikmak; nej, hendes mål og vægt, det var hendes fingerled og hendes tungespids, og hvis man endelig ville have mere at vide, så måtte man naturligvis tage tørre varer, såsom mel og krydderi, i håndfulde og "mellem to fingre", og hvad de våde angik, var der et krus af middelstørrelse, – en rigtig prægtig indretning både for store og for små kvantiteter, da man jo ved, hvor meget der går i en tekop, hvis man ellers har øjne i hovedet, og der går netop fem af den slags krus på en kande. Men det går med slig kundskab ligesom med Tizians farver, den lader sig ikke beskrive på papir, og da fru Palfrey var temmelig svær og astmatisk og meget sjældent gik ud, kunne hun ikke godt give mundtlig underretning andre steder end hjemme. Selv denne gamle dame var ikke uimodtagelig for smiger, og det var ikke uden tilfredshed, hun ventede en fremmed, der ene og alene kom for at høre på hendes konversation. Siden der altså ikke var nogen opskrift at sende, kaldte hun på sin lærdeste datter, Penny, og bad hende skrive til ham, at det skulle glæde hendes moder at se ham og tale om sylte med ham, når som helst han ville komme ud til "Long Meadows". Penny gjorde det med rystende pen og tænkte på, hvor underligt det dog gik her i verden.

På denne måde introducerede hr. Freely sig i det Palfreyske hus, og skønt den mandlige del af familien var tilbøjelig til at gøre nar ad "den hjulbenede spyttegøg", blev han dog snart en hyppig og velset gæst. Den unge Towers betragtede ham med

voksende uvilje, når de mødtes om søndagen, og nærede en hemmelig længsel efter at pudse sin tamme ilder på ham: han var et skadedyr, og det smukke dyr ville sikkert uden tøven tage ham under grundig behandling. Men – så blinde kan forældre være! – hverken hr. eller fru Palfrey anede, at Penny ville bryde sig det mindste om en handelsmand af omtvistet rang, og hvis ungdoms blomster var stærkt visnede. Den unge Towers, tænkte de, havde et godt øje til hende, og af dem blev der nok engang et par; Penny var jo kun et barn endnu. Imidlertid gik Penny og tænkte på, hvor og hvorledes hr. Freely ville gøre hende sit tilbud; måske nede ved blomstertræerne, når de spadserede i haven før teen, eller måske i et brev – og hvorledes monstro så brevet ville begynde? Om det blev "Kæreste Penelope" eller "Min kære frk. Penelope" eller ligefrem uden noget "Kære", hvad der da var det naturligste, når man var forlegen? Men hvordan han så end ville gøre sit tilbud, ville hun ikke modtage det uden sin faders samtykke; hun ville nok altid være hr. Freely tro, men hun ville ikke være sin fader ulydig. For Penny var en god pige, skønt hendes veninder bagefter mente, at det ikke talte til hendes ros, at hun ikke havde følt instinktmæssig afsky for hr. Freely.

Men han var forsigtig og ville have grunden fuldkommen sikker under sig. Hans syn på ægteskabet var ikke udelukkende sentimentalt, det var også påvirket af betragtninger over, hvad der ville være fordelagtigt for en mand i hans stilling. Han måtte derfor lige så vel erhverve sig forældrenes yndest som sikre sig Pennys hengivenhed. Fru Palfrey havde givet efter for smigeren, og hendes mand var da også af dødeligt ler, så han forhåbentlig næppe ville kunne stå sig mod rommen, – den

ægte, fine Jamaicarom, som hr. Freely stadigt ventede at få tilsendt fra Vestindien. Det var ikke så let at få hr. Palfrey ind i dagligstuen bag butikken, hvor et dæmpet gårdslys faldt på den tapre admirals træk; men en aften, da hr. Palfrey netop skulle køre hjem, fik den håbefulde elsker ham dog overtalt til at komme med ind til en ekstra bøf, som han ville finde var den bedste ret næst efter fru Palfreys sylte.

Fra den dag sad hr. Freely fast i sadlen! Nu, da han var under fire øjne med en agtværdig mand, som var gammel nok til at kunne være hans fader, og da han desuden stod så ene i verden, var det jo naturligt, at han åbnede sit hjerte om ting, han ikke kunne tale om i en blandet kreds – især angående hans forhåbninger med hensyn til en onkel på Jamaica, som ingen børn havde, og som elskede sin nevø Edward højere end nogen anden, skønt han var blevet så stødt over, at han forlod Jamaica, at han havde truet med at spise ham af med en shilling. Men siden havde han forresten skrevet og givet ham sin fulde tilgivelse; og skønt det var en excentrisk gammel herre, der ikke kunne lide at give penge ud, kunne hr. Edward Freely vise hr. Palfrey et brev, der tydeligt nok erklærede, hvem der skulle blive den kærlige onkels arving. Hr. Palfrey så virkelig brevet og kunne ikke lade være at beundre en nevø, som erklærede, at sådanne glimrende udsigter slet ikke udøvede nogen indflydelse på ham; han ville blive ved sin simple forretning og ved hjælp af den selv lægge en lille formue op. Hvis godset på Jamaica skulle tilfalde ham, – nå, så meget des bedre! Det var slet ingen stor overraskelse for en Freely at arve et gods, når man tog hensyn til de besiddelser, familien havde ejet i fordums tid – ja og da endnu ejede oppe ad Northumberland til. Hr.

Palfrey ville vel ikke have et glas rom til? Eller måske kaste et blik på sidste års regnskab? – Hr. Freely var en mand, der kun brød sig om personlige dyder og ikke slog på sin familie, som så mange andre ville have gjort i hans sted.

Vi ved, hvor let man kan trække den store hval afsted, når man først har sat harpunen i den. Mr. Palfrey var en stor mand, og ligesom hvalen var han størrelse ham imod, når han én gang havde foretaget en vending. Hr. Palfrey var ikke en mand, der let forandrede sit syn på en sag. Nok sagt. Før to måneder var gået, havde han givet sit samtykke til hr. Freelys giftermål med hans Penny og havde fundet en formel, hvormed han jog al mistro og alle betænkeligheder – hans egne indbefattede – på døren. Denne formel lød således: "Jeg stikker ikke hovedet ind i en gang, uden jeg ved, hvor den fører hen."

Lille Penny var meget stolt og urolig, men dog næppe så lykkelig, som hun havde ventet at blive, når hun blev forlovet. Hun gad dog nok vidst, om den unge Towers tog sig det meget nær, for han var ikke kommet de sidste dage; og hendes søskende var mere oplagte til at fnise end til at sympatisere med hende. Grimworth blev sat på den anden ende. Alle mændene talte om Freelys store formue, og kvinderne med deres køns blide omtanke ønskede, at ægteskabet måtte blive lykkeligt.

Bedst som sagerne havde taget denne glimrende vending, så hr. Freely en morgen, at en stenhugger, der havde holdt frokost i spiselokalet, havde ladet en avis blive liggende. Det var "X-shire Dagblad", og da nu X-shire var et grevskab, der ikke var hr. Freely ubekendt, morede det ham at kigge i avisen, og særlig

i avertissementerne. Hans kinder dækkedes af en let rødme, medens han læste, nemlig da han stødte på følgende annonce:

> "Hvis David Faux, søn af afdøde Jonathan Faux af Gilsbrook, vil henvende sig på hr. advokat Strutts kontor i Rodham, vil han høre noget, der er til hans fordel."

"Fader er død!" udbrød hr. Freely uvilkårligt. "Mon han skulle have efterladt mig noget?"

III

Måske mine læsere havde ventet noget helt andet end at se hr. David Faux komme tilbage fra Vestindien efter så få års ophold derovre og begynde igen på sin gamle forretning, ganske som folk, der aldrig var rejst. Men sådan kan det gå her i livet. Da man kan komme til fremmede himmelegne og se nye stjernebilleder uden at forandre sin sjæl, følger deraf ofte, at man heller ikke forandrer sin forretning under de nye omstændigheder.

Vist var det, at resultatet heller ikke havde svaret til Davids egne forventninger. Han havde set for sig, ved De nok, en strålende løbebane mellem "de sorte"; men enten det nu var, fordi de sorte havde set for mange hvide, eller der var en anden grund, – nok er det: de anerkendte ham aldeles ikke for at være et overlegent menneskeligt væsen! Desuden var der slet ingen prinsesser iblandt dem. Der var ingen på Jamaica, som brød sig om at betale David blot for at have fornøjelsen af hans selskab; og hans skjulte fortjenester, som han selv så godt kendte, blev lige så lidt påskønnet der, som de var blevet det i den gamle verdens udlevede samfund. Jeg antager derfor, at David gjorde sig selv uret, dengang han i Østersklubben hentydede til det sultanagtige vellevned, han skulle have ført i Vestindien; jeg tror snarere, han havde måttet arbejde for sit brød og igen havde måttet begynde at koge, eftersom det var det eneste håndværk, han duede til. Han havde udtænkt flere geniale planer til at bedrage folk med store formuer og små hjerner, men desværre traf han aldrig de rigtige folk netop under de rigtige

omstændigheder. Davids planer om at blive rig uden arbejde passede åbenbart ikke nær så godt for den verden, der omgav ham, som hans opskrifter til kager gjorde. Man kan meget nemt få falske halvpennyer sat i omløb; men jeg tvivler om, at en halvpenny nogensinde er blevet taget for en sovereign. En gavtyv kan gøre gode forretninger her i verden, det kan ikke nægtes, når han vil risikere noget; men David var for bange af sig til at blive gavtyv eller på anden måde vove sig ind mellem lovens menneskefælder. Han turde ikke stjæle fra andre end sin moder; og følgelig måtte han nøjes med sit eget store værd – og være tilfreds med at gå for en god konditor. For selv om han havde fået læst mere og havde gjort sine iagttagelser, var der dog intet, han kunne tjene så meget ved, som i konditorfaget; her kunne han forøge sin dygtighed og give sig af med alle grene af kogekunsten, medens han begyndte at indse, at der i andre retninger af menneskelig virksomhed ikke var nogen udsigt for ham til at komme til at glimre. Skæbnen var sandelig hård imod ham: han havde troet at eje dens gunst og var flygtet over havet efter lykken, men nu tog den ham og bandt et forklæde om ham og satte ham fra alle hans luftslotte til at lave kager og postejer i et køkken i Kingstown. Han havde fundet sig i det, da han sikkert fik det ganske ordentligt betalt; men feber og stegende hede og alle de ubehageligheder, en kok er udsat for i den varme zone, fik ham dog til at længes tilbage til sit fødeland. Så gik han atter til søs og så denne gang tydeligt nok den fremtid, skæbnen forjættede ham. Hvis man endelig vil have at vide, om alle de penge, han slog sig ned med i Grimworth, var ærligt og redeligt tjent, må jeg tilstå, at han fik en sum for at være så venlig at holde ren mund med visse folks

gale streger. Eftersom der endelig ikke var noget at vente sig af at beholde familienavnet, og eftersom en ny dåb var en passende begyndelse til et nyt liv, mente han, det var lige så godt at kalde sig hr. Edward Freely.

Men se nu! tværtimod al beregning var der dog en fordel ved at hedde David Faux. Skulle han ignorere det som noget, der stod alt for lavt for en heldig handelsmand? Det ville jo igen bringe ham i berøring med hans familie, og han følte ingen længsel i den retning; og desuden, dette "noget til hans fordel" kunne vist ikke være noget videre betydeligt. Nå, men på den anden side er en lille gevinst jo også værd at tage med, og her kom den så uventet, at Davids nysgerrighed blev vakt. Vægtskålen sank omsider til fordel for et brev til prokuratoren, og, kort sagt, korrespondancen endte med, at der blev bestemt et møde mellem David og hans ældste broder hos hr. Strutt, idet det ubestemte "noget" var blevet nærmere forklaret som en arv efter hans fader på 82 £ 3 sh.

David, ved De, havde ventet at blive gjort arveløs, og det var han rimeligvis også blevet, hvis han nu, som så mange dårlige subjekter, var kommet af hæderlige forældre, der gjorde sig en samvittighed af det, som langt mere dannede folk i deres harme føle sig berettigede til. Den gode moder Faux mente, at det var hans forældres skyld, om han kom på gale veje, fordi de ikke opfyldte deres pligter imod ham til den mindste tøddel; og vel var hendes begreber om disse pligter ikke af nogen særlig ophøjet beskaffenhed, men de indbefattede dog den tilbørlige del af familiens ejendom, for når en mand fik nogle ærlige penge for sig selv, ville han dog vist ikke stjæle. At gøre den brødefulde søn arveløs, var ligesom at overgive ham til hans

onde lyster. Nej, lad de tyve guineas, han har stjålet, blive fradraget hans part, og læg så tre til, eftersom hans moder altid har betragtet de tre af de tyve guineas som hans; og skønt han måske er langt borte over havet, så lad alligevel pengene blive liggende til han muligvis kommer tilbage. Hr. Faux gik ind på sin kones ønsker, og satte følgelig en kodicil til sit testamente, så han kunne dø med rolig samvittighed. Men familien troede ikke, at David nogensinde ville komme tilbage, og den ældste søn fandt det lidt hårdt, at hans arvepart skulle ligge hen, skønt han måske var død og borte. Alligevel var der noget, som talte for den modsatte sandsynlighed – nemlig at David endnu levede og var i England –, idet en nabo, som havde været en tur til Cattleton, var ganske vis på at have set David i en gig med en svær mand ved siden af sig. Han kunne "svær'e på, det havde været Davy", skønt han ikke kunne "give nogen redelighed for, hvorfor det havde været ham, for han vidste ingen kendemærker på ham, men det er der jo heller ingen hvid hund der har, og alligevel kender man da meget godt en hvid hund." Det var dette, der havde givet anledning til avertissementet.

Arven blev naturligvis udbetalt efter nogle få åbenbarelser af hr. Davids stilling. Han bad om at hilse moderen og sige, at han ville gøre hende en visit ved lejlighed; men for øjeblikket kunne han ikke godt være hjemmefra på grund af sin forretning og sit nært forestående bryllup. Hans broder sendte ham et djærvt svar:

"Moder kan gøre som hun vil angående dit besøg, men jeg for mit vedkommende bryder mig ikke om at få dig at se igen herhjemme. Når folk har taget et nyt navn, gør de bedst i at holde sig til deres nye bekendte."

David stak fornærmelsen i lommen tilligemed de toogfirs pund og de tre shillings, og rejste hjem igen, triumferende over den nemme forretning, der havde kastet så godt af sig. Han agtede ikke at genere sin broder med videre krav på hans broderlige anerkendelse, men trak sig glad og tilfreds tilbage til sin butik som mr. Edward Freely, ætling af en stor, men reduceret familie med en excentrisk onkel i Vestindien. (Jeg har allerede antydet, at han havde et vist bekendtskab med den mere fantasifulde del af litteraturen; og siden han jo var en praktisk indstillet mand, havde han, som man vil forstå, udnyttet denne sin viden til praktiske formål.)

En uges tid efter denne indbringende udflugt fik han fru Palfrey til at overvinde sig til at drage hjemmefra for sammen med sin mand og sine to døtre at bese lille Pennys tilkommende hjem og hjælpe med at arrangere alt til brudens modtagelse. Hr. Freely skulle mene, hun fik så rart og hyggeligt et hus, at hun ikke behøvede at misunde en handelsfuldmægtigs kone. Naturligvis skulle værelset ovenover butikken være stadsstue, men også dagligstuen bag butikken skulle indrettes til den elskelige Pennys bekvemmelighed, da hun vel helst ville være sammen med sin mand, – skønt hr. Freely højtideligt erklærede, at han aldrig ville tillade *sin* hustru at handle med kunderne. Afgørelsen angående dagligstuemøblerne blev gemt til sidst, fordi selskabet skulle drikke te derinde, og omtrent klokken fem ser vi dem da sidde der alle sammen, med de bedste boller og kringler foran sig. Lille Penny blusser og smiler, som hun sidder der, – med håret i bedste orden og i nedringet blåt liv – medens de alle spørger om hendes mening, og ingen af dem får svar. I sit hjerte ønskede hun sig en hvid figur på

kaminen, men hun kunne ikke bevæge sig selv til at røbe ønsket. Ved siden af hende sidder den gule, temmelig falmede elsker, og hun er nær ved helt at overvældes af den store lykke, det er at skulle ægte en mand, som har rejst så meget, – og så oven i købet blive gift før søster Letty! Den skønne Letitia ser temmelig stolt og spotsk ud, finder at hendes svoger er en afskyelig grimrian, og er vred på sine forældre, fordi de lader Penny få sådan en mand. Stakkels lille Penny! Hun så ud som et frisk, lyserødt kirsebær, der skulle til at bides af stilken af denne læbeløse mund. Ville der dog ikke komme en eller anden frelsende ånd og beskærme kirsebærret mod en mund uden læber?

"Nej, hvor den admiral dog ligner Dem, hr. Freely," udbrød fru Palfrey, der aldrig havde set portrættet før. "Det er dog mærkeligt, siden han kun er Deres onkel. Ved De, om De også ligner andre af Deres familie?"

"Jeg ved det ikke," sagde hr. Freely med et suk. "Min familie har altid troet sig alt for højt på strå til, at den skulle bryde sig om mig."

I det samme hørte man et usædvanligt spektakel ude i butikken, som om et klodset dyr trampede omkring og udstødte rasende brøl, og straks efter hørte man en glasskål falde ned og knuses, medens konditordrengen råbte "Mester!" af fuld hals.

Hr. Freely skyndte sig ganske forskrækket ud, fulgt af de fire Palfrey'er, der stillede sig op i døren og tabte næse og mund over at se en høj mand i bondekittel med en høtyv i hånden fare hen til hr. Freely og knuge ham til sig, medens han råbte: – "Zavy, Zavy, brouer Zavy!"

Det var Jacob, og et øjeblik mistede David al sin åndsnærværelse. Nu blev han arresteret, fordi han havde stjålet sin moders guineaer, følte han. Han gyste og faldt om i sin broders arme.

"Hvad, hvad er det for noget?" sagde hr. Palfrey, og gik frem fra døren. "Hvad er det for én?"

Jacob gav al ønskelig underretning ved at brøle atter og atter:

"Mig er Jacob, brouer Jacob. Komme se til Zavy –" indtil endelig sulten fik ham til at slippe sit tag og gribe en stor postej, som han stak i munden.

Davids skarpsindighed var imidlertid ved at vende tilbage; men det faldt hårdt for ham at tæmme sit raseri mod stakkels Jacob.

"Jeg ved ikke, hvem han er, han må være fuld," hviskede han til hr. Palfrey. "Men han er farlig med den høtyv. Den får man ham aldrig til at slippe." Så standsede han pludselig, da han mærkede, han var på nippet til at forråde et alt for nært kendskab til Jacobs vaner, og tilføjede: "Pas De på ham, medens jeg løber efter en betjent." Og han styrtede ud af butikken.

"Nå, hvor kommer De fra, min gode mand?" sagde hr. Palfrey til Jacob i en formildende tone. Jacob stod og fortærede sin postej i vældige bidder og så sig om efter de andre gode sager; høtyven holdt han i den højre arm, og den venstre hånd havde han anbragt over et fad kringler, han var til mode, som når vi genser en ven efter lang fraværelse og finder de egenskaber hos ham endnu rigere udviklet end før, som han vandt vort hjerte med.

"Mig er Jacob – brouer Jacob – hjemmefra. Holder så meget af Zavy – brouer Zavy," sagde han, så snart han var blevet

opmærksom på hr. Palfrey. "Zavy kommer fra Indien, – med mouers penger! – Hvor er Zavy?" tilføjede han, og vendte sig om til de andre, meget forbløffet over Davids forsvinden.

"Det er meget mærkværdigt," bemærkede hr. Palfrey til sin kone og sine døtre. "Det lyder, som om han siger, at Freely er hans broder, der er vendt hjem fra Indien."

"Det bliver jo et net medlem af vor familie!" ytrede Letitia hånligt. "Han ligner hr. Freely en hel del. Han har samme slags næse, og øjnene har også samme kulør."

Stakkels Penny var lige ved at briste i gråd.

Men nu kom hr. Freely ind igen, uden nogen betjent. På den korte spadseretur havde han haft tid og ro nok til at beregne følgerne og både indset, at hvis han fik Jacob sat i kachotten som en urolig løsgænger, og hans familie så skulle falde på at spørge efter ham, kunne det gerne blive en dum historie. Han måtte bekvemme sig til at gå frem med tålmodighed.

"Nærmere beset," sagde han, og vinkede til hr. Palfrey bag Jacobs ryg, "er han jo et stakkels halvtosset menneske. Måske hans familie kommer og henter ham. Det kan ikke skade mig, om jeg giver ham noget at spise og lader ham ligge her en nat. Nu har han engang sat sig i hovedet, at han kender mig, – sådan noget finder de jo så tit på, disse idioter. Nå, eller han går måske igen om en times tid, og så er det forbi. Jeg er en godhjertet mand, og jeg ville nødigt have, at staklen skulle blive ilde medtaget."

"Ja, men han sluger for en sovereign på et øjeblik," indvendte hr. Palfrey, der syntes, at hr. Freely var vel flot i sin ædelmodighed.

"Ha ha, Zavy kommet igen!" råbte Jacob og knugede sin kære broder, så hr. Freelys ansigt kom i ubehagelig berøring med høtyven.

"Ja, ikke sandt?" smilede hr. Freely, med alle mulige tilbøjeligheder til at begå et mord i sit hjerte, undtagen netop modet til at udføre det. Bare der dog tilfældigvis havde været arsenik i de kringler.

"Mouers penger?" udbrød Jacob og pegede på en glasdåse med gule bolsjer oppe i vinduet. "Mig få'em."

David turde ikke andet end tage dåsen ned og give ham en håndfuld. Jacob puttede dem i skjortelommen og holdt den åben for at få mere.

"De vil i hvert fald få ham til at holde sig rolig nogen tid," tænkte han og tømte dåsen ud i Jacobs lomme. Jacob grinede og nikkede fornøjet.

"Gud, hvor De er god imod den fremmede," sagde Letitia spidst, "De kunne ikke behandle ham bedre, om han virkelig var Deres egen broder."

"Jeg har altid sagt, at det er vor pligt at være gode imod idioter," erklærede hr. Freely, og søgte at finde det mest moralske syn på sagen. "Vi kunne jo selv have været idioter. – Enhver af os kunne være født idiot, i stedet for at vi nu har alle vore sanser i behold."

"Gud ved, hvor der så skulle blive mad nok til os alle sammen," bemærkede fru Palfrey, som så sagen i et husmoderligt lys.

"Men lad os nu sætte os ned igen og få teen drukket," foreslog hr. Freely, "lad det stakkels væsen skøtte sig selv."

De gik ind i dagligstuen; men Jacob lod ikke til at påskønne sin broders venlighed med at "lade ham skøtte sig selv", for han fulgte med og satte sig med sin høtyv ved bordet.

"Hør," sagde frøken Letitia og rejste sig op, "jeg ved ikke, om *du* vil blive her, moder, men jeg går rigtignok hjem."

"Ja, jeg også," hviskede Penny, halvdød af angst for Jacob, der var begyndt at nikke og grine over til hende.

"Ja, det var vist det bedste, om vi gik, Palfrey," sagde moderen og rejste sig lidt langsommere.

Hr. Freely, der var blevet en god del gulere i den sidste halve time, modsatte sig ikke forslaget. Han håbede, de måtte ses igen "under heldigere omstændigheder."

"Jeg tror nu bestemt, at den mand er hans broder," sagde Letitia, da de var på vejen hjemad.

"Fy, Letty, det er slet ikke pænt af dig," hulkede Penny.

"Vrøvl!" sagde Palfrey. "Freely har ingen broder – det har han fortalt så mange gange. Hans forældre er døde, og han har andet end onkler nu, – eller én onkel i det mindste. Hvad kommer det os ved, hvad en idiot går og vrøvler? Og hvorfor skulle Freely lyve?"

Letitia rystede på hovedet og tav.

Hr. Freely sad nu alene med sin kærlige broder Jacob og overvejede, hvorledes han kunne få ham lokket ud af byen tidligt næste morgen og sendt til Gilsbrook uden flere ubehageligheder. Men det var ingen let sag. Han så klart, at hvis han selv førte Jacob bort, ville hans fravær samtidig med den fremmedes forsvinden enten få folk til at tro, at det virkelig var en slægtning af ham, eller også ville den udsætte ham for den farlige nødvendighed at måtte lave en ny historie angående

sin fraværelse. David sukkede. Der er tidspunkter, hvor løgn og bedrag kan komme til ulejlighed. Det ville dog måske have været en sikrere fremgangsmåde, hvis han aldrig havde fortalt disse fiffige historier om sine onkler, for Palfreys var enfoldige mennesker og delte den folkelige fordom mod løgn. Og selv om han nu også kunne få Jacob bort denne gang, hvem kunne så svare for, at han ikke kom igen, når han nu havde fundet vejen? O guineaer! o bolsjer! hvor det dog var misundelsesværdige folk, de, som aldrig havde stjålet fra deres mødre og aldrig havde fortalt historier! David tilbragte en søvnløs nat, mens Jacob snorkede ved siden af. Skulle det ende således, når man havde rejst til Indien og havde erhvervet sig erfaring og konversationstalent?

Han stod op ved daggry, som han engang før havde gjort, da han var bange for Jacob, og anvendte alle mulige lempelige midler for at vække ham af hans dybe søvn; højt turde han ikke kalde, fordi hans dreng var i huset og ville rapportere alting. Men Jacob lod sig ikke således forstyrre. Han slog ud med armen efter det, der forstyrrede ham, vendte sig om og snorkede videre. Man måtte lade ham ligge, til han vågnede af sig selv. David måtte svedende bekende, at Jacob ikke var til at få bort den dag.

Hr. Palfrey kom over til Grimworth før middag, da han naturligvis var nysgerrig efter at se, hvorledes det gik hans tilkommende svigersøn med den fremmede, som han var så velvilligt imod. Han fandt et helt opløb uden for butikken. Hele Grimworth havde nu hørt, hvorledes Freely var blevet antastet af en idiot, der kaldte ham "brouer Zavy"; den yngre befolkning lod til at betragte den mærkværdige fremmede som en mageløs

interessant størrelse, medens de ældre, den ene efter den anden, drev ind i butikken for at få noget mere at vide.

"Men hvorfor sender De ham ikke på arbejdshuset?" sagde hr. Prettyman. "Det varer ikke længe, før der bliver spektakel mellem ham og drengene, og han æder Dem jo desuden ud af huset. Arbejdshuset er det eneste rigtige sted for ham; så kan hans familie fordre ham hjem, hvis han ellers har nogen."

"Ja, således tænker måske *De*, hr. Prettyman," sagde David, ganske spagfærdig i denne pinlige situation.

"Hvad! *er* han da Deres broder?" spurgte klædehandleren og så temmelig skarpt på sin nabo Freely.

"Alle mennesker er vore brødre, og idioter i særdeleshed," sagde hr. Freely, der i lighed med så mange andre berejste mennesker, ikke ganske havde det engelske sprog i sin magt.

"Ja hør, hvis han er Deres broder, så sig os sandheden, mand, og skam Dem ikke over Deres eget kød og blod!" – Hr. Prettyman var blevet svært mistænksom.

Hr. Palfrey var også til stede og holdt ligeledes øje med Freely. Det er vanskeligt for en mand at tro, at en sandhed kan være fordelagtig, når den afslører ham som en stor løgnhals. I dette kritiske øjeblik skælvede David for at stå vanæret i sin vordende svigerfaders øjne.

"Hr. Prettyman," sagde han, "jeg optager Deres bemærkning som en fornærmelse. Jeg har ikke grund til andet end at være stolt af mit eget kød og blod. Hvis denne stakkel var min broder mere end alle andre folk, ville jeg naturligvis vedgå det."

En høj skikkelse viste sig i det samme i døren, og David så sin ældste broder Jonathan på dørtærsklen.

"Mig bli' hos Zavy," råbte Jacob, da han også fik øje på sin ældste broder; og han løb om bag ved disken og klamrede sig fast til David.

"Nå, er han her?" sagde Jonathan Faux og kom frem. "Moder havde ingen ro, før jeg gik ud og så efter ham. Og jeg tænkte nok, han ville komme til dig, siden vi har talt om dig i denne tid og hvor på lag du boede."

David øjnede ingen udvej, og betragtede det hele med et gustent smil.

"Hvad for noget, er han der af Deres familie?" spurgte hr. Palfrey Jonathan.

"Ja, det er få skam min stakkels broder," sagde den ærlige Jonathan; "bekostning og ulejlighed gør han os mere end nok af, men vi må bære, hvad der er os pålagt."

"Og De hedder Freely, ikke sandt?" spurgte hr. Prettyman.

"Nej, vist ikke nej, mit navn er Faux, jeg kender ikke noget til Freely," sagde Jonathan kort. "Hør," tilføjede han og vendte sig om til David, "jeg må have besked med til moder om Jacob. Skal jeg tage ham med mig, eller vil du påtage dig at sende ham hjem?"

"Tag ham, hvis du kan få ham fra mig," stønnede David svagt.

"Men denne gentleman udi konditorfaget, er han da Deres broder, højstærede?" spurgte hr. Prettyman; han følte, at ved denne lejlighed måtte man betjene sig af formelle fraser.

"Jeg bryder mig ikke om at være ham bekendt," sagde Jonathan og kunne ikke længere betvinge en harme, der aldrig før havde fået lov til at ytre sig. "Han løb hjemmefra med gode midler i lommen for mange år siden, og jeg antager ikke, man behøver at kendes ved ham."

Hr. Palfrey skyndte sig ud af butikken; han følte sig alt for meget såret i sin stolthed ved således at være blevet holdt for nar, til at han skulle bryde sig om de videre enkeltheder. Det mest presserende ærinde var at gå hjem og sige til sin datter, at Freely var et usselt kryb, rimeligvis en gavtyv, og at hendes forlovelse var hævet.

Hr. Prettyman blev stående og glædede sig indvendigt over, at *han* aldrig havde "holdt på" Freely, og at hr. Chaloner nu kunne se, hvad slags fyr det var, han havde sat over de gamle sognefolk. Han mente, det var hans pligt, at han i sognets interesse søgte at få alt at vide om denne "smuglertamp". Grimworth ville vel snart få folk fra Botany Bay til handlende, hvis tingene skulle blive ved at gå på den måde.

Det viste sig snart, at man ikke kunne få Jacob til at forlade sin kære broder David uden med magt. Han forstod så godt som det klogeste hoved, at Jonathan ville bringe ham hjem til afskummet mælk, melboller, bønner og flæsk; og her i sin broders butik havde han fundet et paradis! Det var ikke let at bruge magt mod ham, for han havde svære, sømbeslåede træsko på, og selv om man havde fået bugt med hans høtyv, ville han uden betænkning have grebet til at sparke. Man måtte øve list mod ham og få ham bundet på hænder og fødder, hvis enhver skulle kunne føle sig sikker.

"Lad ham være," sagde David med fortvivlelsens ro, for han var frem for alt bange for flere uordener i sin butik, hvad der ville sætte ham i en endnu ubehageligere stilling. "Gå du nu hjem igen, og i morgen kan jeg måske få ham med mig til Gilsbrook. Han følger villigt nok med mig, tør jeg sige," tilføjede han med et suk.

"Ja, vær så artig," sagde Jonathan barsk. "Jeg indser heller ikke, hvorfor du ikke skal have ulejlighed og udgifter med ham lige så vel som vi andre. Men pas nu på, at du snart får ham afsted, før bliver moder ikke rolig."

Efter at denne aftale var truffet, spurgte hr. Prettyman, om hr. Jonathan Faux ikke havde lyst til at gå med ind og få sig lidt at leve af, – hvad der jo ikke var nogen grund til at afslå, og da den ærlige Jonathan ikke havde noget at skamme sig over, har han rimeligvis været meget åbenhjertig i sine meddelelser til den høflige klædehandler. Man kan let begribe, at klubbens møde den aften var usædvanlig livligt. Det ene medlem var ivrigere end det andet til at påstå, at de aldrig havde syntes om Freely, som han kaldte sig. Faux var det, han hed, ikke sandt? "Fox" (ɔ: ræv) ville have været mere passende. Majoriteten ytrede et ønske om at få ham pebet ud af byen.

Hr. Freely vovede sig ikke uden for sin dør den dag, for han vidste, at Jacob ville holde sig ved siden af ham, og så ville de få en skare ungdommelige ledsagere efter sig. Han sendte bud til kroen for at leje giggen næste morgen tidlig; men denne ordre blev ikke samvittighedsfuldt fortiet fra værtens side. Hr. Freely kunne ikke få den før syv; og Grimworth-folkene var måske tidligere på færde den morgen end ellers, for da Jacob med en pose slikkeri i hånden steg op i giggen med sin broder David, stod alle torvets beboere i vinduerne og dørene, og henne ved hjørnet var der samlet et helt kompagni læredrenge og skolebørn, som hujede og skreg, da de kørte, – hvad Jacob optog på en meget venskabelig og fornøjelig måde, idet han nikkede og grinede ned til dem. "Hurræ-æ-æ, David Faux! Hvordan har Deres onkel det?" det var deres morgenhilsen. Ligesom så

mange andre bidende spydigheder var heller ikke den fuldstændig improviseret.

Selv den offentlige hån var dog ikke så knusende for David som tanken om, at selv om han heldigt fik Jacob praktiseret hjem, ville han aldrig være sikker på, at han ikke kom igen, ligesom en bi til en honningkrukke. Så længe David boede i Grimworth, ville han være udsat for Jacobs besøg. Men kunne han da blive boende i Grimworth – som en latterlig person, foragtet af Palfreys, efter at han havde levet i lykkelig bevidsthed om at være en misundt og heldig konditor? David ville gerne være misundt; om han var afholdt, havde mindre at sige.

Men han blev snart bragt ud af sin tvivl angående dette punkt. Den offentlige mening i Grimworth vendte sig afgjort imod ham og hans varer, og da den nye skole var blevet færdig, blev spiselokalet lukket. Selv om der ikke havde været andre grunde, ville desuden sympatien for Palfreys, som havde boet der i sognet i umindelige tider, have fået alle agtværdige folk til at betakke sig for Freelys varer. Endelig, – han var stukket af med sin moders guineas: og Gud må vide, hvad han ellers kunne have gjort derovre på Jamaica eller andre steder, før han kom til Grimworth og sneg sig ind hos familier under falsk flag. Det svage køn gyste. Skrækkelig mistanke samledes imod ham; hans grønne øjne og hans krumme ben så ud til allehånde. Præsten kunne ikke tåle dette menneske, der havde imponeret ham; og alle de drenge, som ikke havde råd til at købe noget, råbte "David Faux", hver gang de gik forbi hans butik. Der fandtes næppe nogen, der ville betale så meget som en penny for hr. Freelys forretnings "goodwill", og han ville være tvunget

til at lukke, uden de så meget nødvendige midler til dækning af flytningen.

En månedstid efter var butikken på torvet igen til leje, og hr. David Faux, alias hr. Edward Freely, var forsvundet – ingen i Grimworth vidste, hvorhen. Således standsedes husmødrenes demoralisation i denne by. Den unge fru Steene arbejdede igen selv på kødpostejerne, og til sidst lavede hun så udmærket en dej, at hr. Steene så mildt til hende og sagde, han havde aldrig i sit liv smagt så delikate postejer. Siden den dag tænkte hun mindre på bülbül'er og renegater. Hemmelighederne ved den højere kogekunst levede atter op i matronernes bryst, og døtrene søgte igen at blive indviet i dem.

Jeg håber også, man vil glæde sig ved at høre, at de store indkøb af tøj, som den kønne Penny havde gjort i anledning af sit ægteskab med Freely, kom lige tilpas til hendes bryllup med unge Towers, ganske som om de havde været gjort med netop den højtidelighed for øje. Pennys ansigt havde nemlig ikke skiftet kulør, og blåt var og blev det, det klædte hende bedst.

Her slutter så historien om hr. David Faux og hans broder Jacob. Og i den ser vi, synes jeg, et mærkeligt eksempel på, hvor uventede de skikkelser kan være, som den store Nemesis iklæder sig.

Om "Broder Jacob"

Forfatter: George Eliot (1819-1880).
Første udgave: *Brother Jacob*. I *Cornhill Magazine*, London, juli 1864
Denne udgave efter: *Broder Jacob*. Af George Elliot. *Flensborg Avis* 16.02.1879 – 08.03.1879. Oversætter er ikke oplyst i forlægget.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration til førsteudgaven af *Brother Jacob* i *Cornhill Magazine* af Charles Samuel Keene (1823-1891).

ISBN 978-87-7628-289-9
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-552-5 (Ølstykke 2017).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

***Lalla Rookh* og *Korsaren*:** Kendte digte af hhv. Thomas Moore og Byron.